

הפירעון.

כי אמריתיה כאשר אמרתי הלכה זו קמיה **דשמואל**, חלק הוא על דין זה ואמר לי: יכול הלווה לומר לו **פרעתוך בפני פלוני ופלוני** ובכך קיימתי את התנאי שיהיה הפירעון בעדים, ואילו העדים **הלכו להם העדים למדינת הים!** (82)

ומקשה הגמרא על דברי רב אסי: **תנן**: אמר התובע **מנה לי בידך**. אמר לו הנתבע: הן. ובכך הודה לו על ההלואה.

למחר חזר התובע ואמר לו: תנהו לי. אם אמר הנתבע: **נתתיו לך** — פטור!

וקשה: **והא הכא כיון דתבעיה בעדים והודה** לו אמש הנתבע בפני עדים (83) **כמאן דאזופיה בעדים** כאילו הלווה בעדים דמי. כיון, שנחשבת התביעה וההודאה בפני עדים — כאילו העמיד עדים בשעת ההלואה, **וקתני, פטור הלוח מלשלם אפילו אם לא הביא עדים על הפירעון!**

מא-ב **תיובתא דרב אסי!**

אמר לך **רב אסי: אנא כי אמרי שהמלוה את חבירו בעדים חייב לפורעו בעדים**, הוא רק **היכא דמעיקרא** בשעת ההלוואה, **אזופיה** הלווה המלווה ללווה **בעדים**, ובכך הראה

המלוה **דלא לדידיה** ללוה **הימניה** האמינו על הלוואה זו, אלא רק לעדים בלבד האמין. ורק אז מחויב הוא לפורעו בעדים.

אבל **הכא** במתניתין, הרי מעיקרא בשעת ההלואה, **הא הימניה** ללווה להלוותו בינו לבין עצמו.

ולכן, גם אם לאחר מכן הוא תובעו בעדים, אין הנאמנות שהאמין לו בשעת ההלוואה נפגמת, ואין התביעה בעדים מחייבת את הלווה לפרוע בעדים דוקא. ומשום כך אם אמר לו נתתיו לך — פטור.

רב יוסף מתני להך שמעתתא הכי:

אמר רב יהודה אמר רב אסי: המלוה את חבירו בעדים ולא התנה עמו שיהיה הפירעון בעדים, אינו צריך לפורעו בעדים כיון שעצם העמדת עדים מבלי שהתנה במפורש על הפירעון שיהיה אף הוא בעדים, עדיין אינה מחייבת את הלווה לפרוע בעדים דוקא.

ואם אמר המלוה במפורש: אל תפרעני אלא בעדים — **צריך לפורעו בעדים!**

וממשיך רב יהודה בשם רב אסי לפי שמועתו של רב יוסף: **כי אמריתיה לדין זה קמיה דשמואל אמר לי: יכול הלווה לומר לו:**

שנאמן הלווה לטעון שפרע בלא עדים כלל במיגו שיכל לומר פרעתוך בפני פלוני ופלוני והלכו להם למדינת הים.

83. אם תבעו בלא עדים והודה לו, אין הודאתו הודאה. וכמבואר במסכת סנהדרין שהודאת בעל דין היא רק בפני עדים שמיחד המלוה לצורך עדות זו על ההודאה, ואומר להם — אתם

עוד כתב באגודת אוזב שמדברי הרשב"א והר"ן מבואר דאפילו למאן דאמר המלוה את חברו בעדים צריך לפורעו בעדים, היינו דוקא כשהזמין המלווה עדים על ההלוואה. אבל, כאשר היו שם סתם בני אדם בלא שהזמין אותם, אין מכך ראיה שאינו מאמינו].

82. התוספות כתבו, לפי צד אחד בדבריהם,

פרעתוך בפני פלוני ופלוני והלכו להם למדינת הים!

כיון שסובר שמואל שאף על פי שהתנה המלוה שהפירעון יהיה בעדים, לא היה בכוונתו אלא להתנות שיפרע בנוכחות עדים, שאז יוכל הדבר להתברר אם אמר אמת. אך אין צריך להביא את העדים לבית דין שיעידו על הפירעון כדי לפוטרו, ואפילו שאמר הנתבע שהלכו העדים למדינת הים — יש להאמינו. שהרי עוד יתכן לברר את האמת משיחזרו. (84)

ועל זה מקשה הגמרא: **תנן: מנח לי בידך. אמר לו חן. אמר לו אל תתנהו לי אלא בפני עדים. למחר אמר לו תנהו לי, נתתיו לך — חייב! מפני שצריך ליתן לו בעדים!**

תיובתא דשמואל!

שהרי אמר שמואל שיכול הלוה לומר למלוה, נתתיו לך בפני פלוני ופלוני והלכו להם למדינת הים. ואילו לשון המשנה "מפני שצריך ליתנו לו בעדים" משמעה שצריך להביא את העדים עצמם לבית הדין. (85)

ומתוך: **אמר לך שמואל: תנאי, מחלוקת**

תנאים היא. האם האומר לחבירו אלא תיפרעני אלא בעדים צריך לפורעו בעדים.

דתניא: מלוה שאמר ללוה בשעת ההלוואה [כך מניחה הגמרא בשלב זה]: **בעדים הלוייתך — בעדים פרע לי!** הרי כאשר מגיע זמן הפירעון או יתן הלוה את מעות החוב או יביא ראיה [עדים] שנתן וכפי שהיתנה עם המלוה.

רבי יהודה בן בתירא אומר: יכול הלוה לומר לו: **פרעתוך בפני פלוני ופלוני** (86) והלכו להם למדינת הים!

ושמואל סבר כרבי יהודה בן בתירא, ואילו תנא דמתניתין סבר כמו תנא קמא שבברייתא. [וגם רב אסי המחייב לפורעו בעדים, קאי כתנא קמא דמתניתין. שהרי לרבי יהודה בן בתירא יכול הוא לתלות שהיה הפירעון בפני עדים שהלכו למדינת הים, ואינו צריך להביאם].

פריך [סתר] **רב אחא** את ראית שמואל [שהעמיד התנאים בברייתא זו שנחלקו בשאלה האם המלוה את חבירו ואמר לו בשעת ההלוואה אל תפרעני אלא בעדים, האם אכן צריך לפורעו בעדים].

עידי!

דעבידא לגלויי.

85. התוספות ביארו ביאור נוסף, שלדברי שמואל נאמן אפילו אם יאמר שפרעו בינו לבין עצמו במיגו שפרע בפני עדים והלכו למדינת הים. ולפי ביאור זה קושית הגמרא היא מכך שבמשנה מבואר דבעינן עדים לפירעון.

86. הרשב"א והב"ח דייקו מלשון הגמרא שדוקא באומר פרעתוך בפני פלוני ופלוני נאמן.

84. לדעת כמה מן הראשונים אפילו אם יאמר המלוה שפרע בפני עדים שכבר מתו, הרי הוא נאמן. שמסתמא לא ירצה הלוה להופיע בבית דין ולשקר ולתלות דבריו בעדים שמתו כיון שאינו נראה נאמן בכך.

אולם דעת הרשב"א שאינו נאמן לומר פרעתוך בפני העדים ומתו. ואינו נאמן אלא רק לומר שהלכו למדינת הים. משום דהוי מילתא

ההלואה?

הרי אפשר להעמיד שלא בשעת הלואה אמר לו זאת, ואילו אם אמר לו כן בשעת הלואה, לכולי עלמא חייב?

ולאחר קושיא זו על שמואל, המסקנא היא:

אמר רב פפי משמיה דרבא: הלכתא — המלוה את חבירו בעדים, כאשר לא אמר לו במפורש אל תפרעני אלא בעדים, צריך לפרועו בעדים! [והיינו הלכה כלישנא קמא וכרב אסי, וכן סובר גם התנא קמא שבברייתא לפי רב אחא].

ורב פפא משמיה דרבא אמר: המלוה את חבירו בעדים אין צריך לפרועו בעדים. [ללישנא קמא אליבא דשמואל, וללישנא בתרא בין לרב אסי ובין לשמואל]

ואם אמר אל תפרעני אלא בעדים — צריך לפרועו בעדים! אלא שאין צורך להביאם לבית דין.

— ואם אמר לו פרעתוך בפני פלוני ופלוני והלכו להם למדינת הים — נאמן! [והיינו דפסק רבא כשמואל ואליבא דרבי יהודה בן בתירא על אף הפירכא של רב אחא! לפי שדברי שמואל, לא נפרכו לחלוטין. שכן יכול היה לפרש את דברי רבי יהודה בן בתירא, ולפסוק כמותו]⁽⁸⁷⁾

[סימן: ראובן ושמעון, דתנו הלכתא, יזפי ופרע, פלוני ופלוני, עפצי, סטראי,

וכך הקשה: ממאי דכאשר אמר התובע בעדים הלוייתך בעדים פרע לי — בשעת הלואה קאי, ובוה נחלקו תנא קמא ורבי יהודה בן בתירא, אם יכול לומר לו פרעתוך והלכו העדים למדינת הים?

דלמא מחלוקתם היא רק כאשר היה הדבר בשעת תביעה קאי, כאשר תבעו.

ובאופן זה נחלקו התנאים. ואילו בשעת הלואה לא התנה עימו מפורשות על הפירעון אלא רק הלווה בנוכחות עדים, ועתה, לאחר שהלוהו טוען פרעתוך,

וחכי קאמר ליה המלוה ללוה: לאו בעדים הלוייתך? ולכן, בעדים היה לך לפרועני,

ועל אף שלא אמרתי לך במפורש אל תפרעני אלא בעדים היה לך לנהוג כמוני ולפרעני רק בעדים, ורק על כגון הא נחלקו תנא קמא ורבי יהודה בן בתירא אם צודק המלוה בטענתו אם לאו. משום שבשעת ההלואה לא התנה עימו מפורשות.

אבל, אם בשעת הלואה התנה עימו במפורש שלא יפרע אלא בעדים, דברי הכל חייב לשלם אם לא פרעו בעדים,

ואם כן קשה, מנין לו לשמואל לבאר את מחלוקתן שנחלקו אף היכן שבשעת הלואה אמר לו אל תפרעני אלא בעדים, ולחדש שעל אף שהתנה עמו במפורש שלא יפרעהו אלא בעדים שיהיה נאמן לפרועו שלא בעדים, למרות ההתנאה המפורשת בשעת

הרמ"ה.

87. וישנם נוסחאות לפי הרי"ף והראב"ד,

אבל כאשר אומר פרעתוך בפני עדים סתם והלכו למדינת הים ואינו מזכיר את שמות העדים — באופן זה אינו נאמן. וכן כתב הטור בשם

בהימנותא, כבי תרי,]

את עידי הפירעון להעיד בבית דין שאכן פרע את הלואתו,

והמלוה טען שעדי שקר הם, והרי אני המלוה, התניתי עמך שלא תפרעני אלא בפני ראובן ושמעון ורק הם יהיו נאמנים לעדות הפירעון. והלוא אתה הסכמת וקבלת זאת! (88)

אמר אביי: כיון שפרע את חובו בפני עדים

ההוא גברא שהלוה לחבירו הלואה. ובשעת ההלואה דאמר ליה לחבריה הלוה: כי פרעתין, כאשר תפרע לי את ההלואה שאני מלוה לך עתה, פרעין לי באפי [פרע לי בפני] ראובן ושמעון.

אזל הלוח ופרעיה להלואתו באפי תרי מעלמא שלא עליהם הסכים המלוה, והביא

ויכחישוהו.

אולם המגיד משנה שם כתב שמעיקרא אין כאן מיגו!

משום שהוא הלוה, מודה שלא קיים כלל את תנאו. ולפיכך, מוטל עליו לקיימו. שהרי מחייב הוא את עצמו בקיום התנאי לפרוע בעדים. וכיון שמתברר על פי דבריו שלא קיים את תנאו וממילא לא פרע — חייב הוא להשיב חובו ואין המיגו פוטרו.

ובקצות החושן סימן קל"ג ס"ק ב', הביין בדברי המגיד משנה שעל ידי התנאי, התחייב והשתעבד הלוה למלוה שכל זמן שלא יתברר בעדים שפרע — הריהו משועבד ומשלם לו, ואף אם באמת כבר פרע לו. אלא רק שלא קיים את תנאו — עדיין משועבד בחובו. ואם כן, אין עיקר החיוב רק בתשלום החוב, אלא גם במעשה פירעון. ומעשה הפירעון לא יחול, אלא על ידי קיום התנאי.

ובאמת בפקדון שאין הנפקד משתעבד. ולא שייך בו פירעון כמו בחוב אלא רק צריך להשיב את גוף החפץ לבעלים — הרי ברגע שהשיב אותו לבעלים פטור, ונאמן במיגו. ועיין שם בנתיבות המשפט ס"ק ג'.

88. רש"י פירש, שמדובר שהלוה הביא עדים שמעידים שפרע את חובו. ואילו המלוה אומר: עידי שקר הם.

הגורסות שאינו נאמן. כיון שפירכת רב אחא נשארה פירכא ולא תורצה. ואין תנא הסובר שאם אמר במפורש אל תפרעני אלא בעדים יכול בכל זאת לומר שהעדים שבפניהם פרע — הלכו להם למדינת הים.

ולפי הגירסא שלפנינו שנאמן, הקשה הרא"ש: מדוע אינו נאמן לומר פרעתי ביני לבינך סתם, מיגו שיכול לומר פרעתי לפני פלוני ופלוני והלכו להם למדינת הים, ותירץ: שאין זה מיגו טוב, משום שיותר נוה לו לאדם לומר פרעתי לך אולם שכחתי את התראתך לפרוע רק לפני העדים. מאשר לומר שהלכו העדים, לפי שיאמרו העולם שהרוצה לשקר ירחיק עדיו!

הר"ן תירץ שמיגו זה הוא כמיגו במקום עדים. כיון שעיקר הטעם שאינו נאמן לומר פרעתי ביני לבינך, הוא משום דאנן סהדי שלא פרעו בינו לבין עצמו מאחר שהתרה בו המלוה שלא ישלם אלא רק בפני עדים. ומיגו כנגד אנן סהדי — הוא כמיגו במקום עדים!

הרשב"א תירץ, שאם נאמר מיגו, הרי שלא הועיל התנאי שיפרענו בעדים. והלוא תנאי שבממון — קיים!

עוד כתב הרשב"א [והובא במגיד משנה הלכות מלוה פרק ט"ו] לפי מה שסובר שאינו נאמן לומר פרעתיך בפני העדים ומתו, הרי אין כאן מיגו. כיון שחושש לומר פרעתיך בפני פלוני ופלוני והלכו למדינת הים, שמא ישובו

המלוה ללוה שיפרענו **באפי ראובן ושמעון**
כי היכי דלא נדחיה לפירעון.

כיון דחיישינן שמא ישקר הלוה ויאמר
 בשעה שיתבע לדין, שהוא פרע בפני שני
 עדים אחרים שאינם מצויים עתה באותו
 מקום, ויבקש לדחות את הפירעון לזמן
 מרובה עד שיחזרו אותם העדים ויאשרו את
 דבריו.

ועדותן קיימת לפנינו, הרי שאין משמעות
 לאמירתו בעת ההלואה שהפירעון יהיה בפני
 ראובן ושמעון דוקא. כיון שעיקר כוונתו
 היתה לומר שיהיו על הפירעון שני עדים
 וכך אכן היה,

באפי כי תרי אמר ליה שיפרענו, ואכן באפי
כי תרי פרעיה!

אמר ליה רבא: לא כך, אלא להכי קאמר ליה

גירסת הרי"ף בסוגיא הקודמת].

והרמב"ם בפרק ט"ו מהלכות מלוה ולווה
 הלכה ב', כתב שבדק ומצא בספרים עתיקים
 שהגירסא הנכונה בסוגיא הקודמת היא שנאמן
 לטעון פרעתין בפני פלוני ופלוני והלכו למדינת
 הים. והגירסא הלוה נכונה, הביאה לומר
 שהאומר 'אל תפרעני אלא בפני ראובן ושמעון'
 והביא עדים אחרים, אינו נאמן — וזו טעות
 גדולה.

והראב"ד בהשגותיו מיישב דעת הרי"ף וז"ל:
 ובאמת נראים דברי הרב דאמר פסלינהו לכולי
 עלמא לגבי האי פירעון. וכי אתי אחריני ואמרי
 'קמן פרעיה', מצי אמר 'סיטראי נינהו' עכ"ל.

המגיד משנה שם תמה על הראב"ד שדבריו
 סותרים זה את זה. שאם יש לו כח לפסול את
 עדות העדים, למה לו לטעון 'סיטראי נינהו'!

והש"ך בסימן ע' ס"ק ט"ז, מתרץ את
 הראב"ד, שאם לא יטען המלוה 'נתת לי את
 הפירעון על חוב אחר שהיית חייב לי' לא יהיה
 נאמן. לפי שאף שהוא יכול לפסול את העדים
 על פירעון זה מתוקף תנאו, ולתבוע את
 הפירעון, מכל מקום אחר כך יוכל הלוה להביא
 את אותם העדים שיעידו שנתן לו כסף שאינו
 פרעון. משום שלא פסל אותם, אלא על עדות
 פירעון. ואם כך הדבר, גם עכשו לא יוכל המלוה
 לתבוע את החוב. משום שאין טעם להפוך
 ולהעביר את הכסף מן הלוה למלוה ובחזרה.

התוס' מפרשים את רש"י, שהסיבה שהמלוה
 יכול לומר כך היא, שמשמעות התנאי "אל
 תפרעני אלא בפני ראובן ושמעון" היא, שלא
 יהיה הלוה נאמן לטעון 'פרוע'. אלא אם יעידו
 על כך ראובן ושמעון.

אמנם תוס' חולקים על רש"י ואומרים,
 שמשלשון הגמרא "להכי קאמר ליה באפי ראובן
 ושמעון כי היכי דלא נדחיה" משמע שהמדובר
 במקרה שהלוה דוחה את המלוה ואינו מביא
 עדים וראה לדבריו.

הרמב"ן יישב, שאכן המטרה של המלוה
 היתה שהלוה לא ידחה אותו. ומשום כך ייחד
 עדים. אבל אחר שהתנה מה שהתנה, משמעות
 דבריו הם שלא תהיה ללוה נאמנות אלא אם
 יביא כעדים, את ראובן ושמעון.

הר"ח פירש והעמיד כי מדובר במקרה
 שהלוה לא מביא את העדים, ואומר פרעתין
 בפני עדים אחרים והם הלכו למדינת הים. וכן
 הסכימו התוס'.

הרי"ף דחה פירוש זה, והלך כשיטתו בסוגיא
 הקודמת, שהאומר 'פרעתין בני פלוני ופלוני
 והלכו למדינת הים' — אינו נאמן.

ולפיכך הקשה הרי"ף: אם אכן מדובר כאן
 שטוען שעדין הלכו למדינת הים, הרי שלא היה
 נאמן אפילו אם לא התנה המלוה על עדים
 מסוימים.

[וראה ברמב"ן שיישב את שיטת ר"ח אף לפי

ואמינא, אמרתי לעצמי — ליהוי מעות אלו גבאי [אצלי] בתורת פקדון, עד דמתרמו שימצאו בי תרי דתנו הלכתא, ומקיים את תנאיה ההלואה בפרעון הנך זוזי בפני אותם תלמידי חכמים.

ולכן כעת, כאשר אבדו המעות שלא היו אצלי אלא בתורת פקדון. ורק שומר חינוס הייתי ופטור אני באונסין, והוא הלוה, עדיין לא פרעני — תובעו אני על חובו.

אמר ליה רב נחמן: כיון דקא מודית דודאי שקלתינהו מיניה, קיבלת ממנו מעות כסף ההלואה — פרעון מעליא הוי!

משום שהלווה מסרם לך בתורת פירעון. ואף אם בדעתך היה לקבלם בתורת פקדון, הרי שהדברים שהיו בליבך, אינם דברים! (1)

והמשיך רב נחמן [בבדיחותא]: אי אמרת, אם בכל אופן אתה עומד על כך שחובתו של הלווה לקיומי תנאיה ולפרוע בפני בי תרי דתנו הלכתא, הרי עתה עומדת האפשרות בפניך:

— זיל אייתינהו תן לו את המעות ללווה, ויפרעך בפנינו ויקיים את התנאי לפרוע בפני הני דתנו הלכתא, דהא אנא ורב ששת, דתנינא הלכתא וספרא וספרי ותוספתא, וכולא גמרא...

ולכן התנה המלוה שרק שני העדים, ראובן ושמעון, המצויין לו בקלות לבוא ולהעיד — רק הם יהיו נאמנים. ונמצא שהתנה עמו בדוקא על ראובן ושמעון ואין הלווה יכול להמציא לו עדים אחרים, אלא הרי זה כאילו הסכים הלווה לפסול את כל העדים חוץ מראובן ושמעון.

ההוא גברא דאמר ליה לחבריה: כי פרעת לי כאשר תפרע לי — פרעין לי באפי בי תרי עדים דתנו הלכתא [תלמידי חכמים ששנו הלכות].

אזל הלוה ופרעיה בין דיליה לדיליה בינו לבין המלוה. לבסוף איתניסו הנך זוזי, נאבדו מעות פירעון ההלואה באונס, מהמלוה.

אתא המלוה לקמיה דרב נחמן לתבוע את פירעון ההלואה. אמר ליה המלוה לרב נחמן: אין! אכן קבולי קבלתינהו מיניה קיבלתי מן הלוה את הזוזים האלו בסך ההלואה,

אולם, אין הדבר נחשב כפירעון להלואה, משום שלא עמד הלווה בתנאי שהתניתי עמו שיפרעני רק בפני עדים דתנו הלכתא כדלעיל. ולכן לקחתי את המעות דרך [בתורת] פקדון,

הוא משום הדין ד"דברים שבלב אינם דברים". אלא רק רצה רש"י לומר שטוען הלווה למלוה. מה שהיה בלבך בשעת קבלת המעות — אין לזה משמעות, ואינם דברים.

[ויתכן, שאף אם היה המלוה אומר ללווה בשעת מתן הפירעון שלא יהא זה אלא פקדון, גם כן לא יועיל לו. ופירעון מעליא הוי. וראה

1. כך פירש רש"י וכן כתב הראב"ן בסימן ק"ו. והקשה רבי עקיבא איגר דאף אם דברים שבלב היו דברים, מכל מקום כיון שהלווה נותנם למלוה בתורת פירעון, הרי זה פירעון, ואין בכוחו של המלוה לומר שלא יהיה זה פירעון אלא פקדון.

ונראה, שאין כונת רש"י לומר דהא שאין מועיל דעת המלוה לקבל המעות בתורת פקדון,

ההוא דאמר ליה לחבריה: הב לי מאה זוזי דאוזיפתך! [שהלויתך במלוה על פה]

אמר ליה: וכי לא פרעתך בפני פלוני ופלוני?

הכחיש הלווה ואמר ליה: לא היו דברים מעולם!

אתו באו אותם פלוני ופלוני [עליהם אמר הלווה שהם עדי הפירעון], ואמרי העדים: לא היו דברים מעולם! מעולם לא ראינו אותו פורע חוב זה.

אזל המלוה, אייתי תרי סהרי דאוזפיה מאה זוזי לחבריה, ואותם העדים גם העידו שהלווה פרעה להלוואתו.

וחזר הלווה וטען — או בפניהם או שלא בפניהם, מכל מקום, ודאי לי שפרעתך.

אמר אביי: מאי נייעבוד? —

סבר רב ששת למימר — הוחזק כפרן! שהרי לדבריו שפרע בפניהם והם מכחישים אותו הרי הוא שקרן, וכל שהוחזק כפרן בממון מסויים, הרי הוא אינו יכול לטעון בממון הזה פרעתי שלא בעדים, וגם לא יכול להישבע עליו. והתובע זוכה בתביעתו, וחייב הנתבע לשלם.

אינהו אמרי אוזפיה — אינהו אמרי פרעה!

רבא אמר: חייב לשלם לו כיון שכל האומר "לא לוייתי", כאומר "לא פרעתי" דמי. שהרי באומר לא היו דברים מעולם אמנם הכחיש את ההלוואה, אך מאידך הודה הלוה שלא פרע חובו למלוה, ומכיון שיש לנו עדים על ההלוואה, ויש לנו הודאת בעל דין שלא פרע, מקבלים אנו את דברי העדים שלוה, ומאידך מקבלים את דבריו שלא פרע. כיון שהודאת בעל הדין עדיפה על עדים, ומחייבים את הלווה לפרוע את החוב שיש עליו עדים.

אמר ליה רבא לרב ששת: אין הוא בכלל "הוחזק כפרן". כי כל מילתא דלא רמיא עליה דאינש — לאו אדעתיה! [דבר שאינו מוטל על האדם — אינו שם דעתו עליו]

ההוא דאמר ליה לחבריה: הב לי מאה זוזי דמסיקנא בך, שהנך חייב לי עבור הלוואה שהלויתך על פה וללא עדים.

וכיון שלא התנה עמו המלוה בשעת הלוואה לפרעו בעדים, הרי הוא יכול לפרעו גם שלא בעדים. והיות ולא היה חייב בפריעה בעדים — אין הלווה זוכר במדויק אם היה הפירעון בעדים אם לאו, שהרי אינו חייב לשים ליבו

מחלוקת הפוסקים בזה כדלהלן].

והסמ"ע [סימן ע' ס"ק י"ח] כתב, שאם אמר המלוה במפורש בשעה שקיבל המעות שלשם פקדון מקבלם — ונאנסו, שוב אין זה מעות פירעון אלא פקדון. ופטור הנפקד מאונסין וחייב הלווה לפרוע את חובו.

בפני עדים. אלא כל ענינו של המלוה הוא להיות בטוח בפרעונו ולכן התנה את תנאו, וודאי כיון שפרע הלווה, אינו צריך להוסיף כלום. והוכיח זאת ממה שכתב התוספות על דברי הגמרא האנא ורב ששת, שבכדיחותא בעלמא קא מהדר ליה. ולא משום דצריך לקיים תנאו. ומוכח שהפירעון נחשב אף ללא קיום התנאי. ולכן אם נותנו לו הלווה בתורת פירעון — אין הוא פקדון

והשיג על זה הט"ז וכתב שאין כאן כל שייכות לקיום התנאי. שהרי אינו חייב לפרוע לו

על כך. ולפיכך יתכן שטעה בהערכתו שפרע בעדים ואין זה משום שהוא משקר.⁽²⁾

ההוא דאמר ליה לחבריה: הב לי שית מאה זוזי דמסיקנא בך בהלואה!

אמר ליה הלווה: וכי לא פרעתוך חוב זה, על ידי שנתתי לך עבורו סחורה של מאה קבי עפצי [חומר לעיבוד עורות] **דקיימי** [אשר היה מחירם] **בשיתא שיתא?** ששה זוזים?

מב-א

[כל קב מחירו ששה זוזים, ונמצא שפרעתוך באותם מאה קבי עפצי סך של שש מאות זוז שהייתי חייב לך]

אמר ליה המלוה: לאו! בארבעה ארבעה זוזים הוו קיימי כל קב מאלו העפצים.

ולכן, גם לדבריך שנתת לי העפצים, הרי לא פרעת לי אלא בשווי ארבע מאות זוז, ועדיין הנך חייב לי מאתיים.

אתו תרי סהדי להעיד על מחיר העפצים כמה היה שוה בשעה שנתנו לו, ואמרו: אין, בארבעה ארבעה זוזי לכל קב הוו קיימי!

ונמצא, שפרע רק ארבע מאות. ועומד

המלוה ותובע את המאיתם שנותרו בחובו. ואילו הלווה אומר פרעתוך הכל. ואמנם, אם לא פרעתוך בעפצים, פרעתוך במעות. ומכל מקום פרעתוך הכל!

אמר רבא: אין הלווה נאמן כעת לומר פרעתוך הכל כיון שהוחזק כפרן! שהרי הכחישו שני עדים את טענתו שפרע עפצי בשיווי ששה זוזים לקב.

וכיון שהוחזק כפרן, שוב איננו נאמן לטעון "פרעתי" בחוב ממון זה, וזוכה התובע כדין, וישלם הלווה את יתרת המאיתם.

אמר רמי בר חמא: לא הוחזק כפרן בכהאי גונא כי הא אמרת — **כל מילתא דלא רמיא עליה דאיניש לאו אדעתיה,** וזה הלווה לא היה מוטל עליו לזכור באיזה אופן פרעו, אלא זכר את ענין הפירעון בכללותו. ולא ירד לפרטים.

ולכן, בשעה שתבעו אמר מחיר משוער וסבור היה שכך הוא השער [כיון שבכל אופן עיקר הפירעון — על ידי העפצים הוא].⁽³⁾

אמר ליה רבא: קיצותא דתרעא קביעות שער המכירה **מידבר דכירי אינשי** ונמצא

כלל. היאך היה הפירעון.

אולם הרי"ח פירש שעל העדים קאי, ומודבר בעדים שלא הוזמנו להעיד. וכיון שכך לא נתנו אל ליבם לזכור הכל, והוי מילתא דלא רמיא עליה.

ועיין בש"ך סימן ע' ס"ק ו' ובשער המשפט סימן ל' ס"ק ב'.

3. ומשום כך לא הוחזק כפרן ונשבע שפרעם — מכל מקום.

אבל, אם לא הזכיר הלווה את ענין הפירעון ורק המלוה קיבלה בתורת פקדון ואמר כן ללווה — אזי פקדון היא ולא פירעון.

[עיין בקצות החושן שם ס"ק ז' שחילק בין פירעון בתוך הזמן, אם הקביעות היתה לטובת המלוה או לטובת הלווה].

2. כך פירשו הרש"י והר"ן שדברי הגמרא "לאו אדעתיה", הכונה היא ללווה, שהוא אינו זוכר